

СТАНОВИЩЕ

ОТНОСНО ДИСЕРТАЦИОНЕН ТРУД

на тема : „ЕМОЦИОНАЛНИ И СОЦИАЛНИ АСПЕКТИ НА УЧИЛИЩНАТА ГОТОВНОСТ И АДАПТАЦИЯ: СПЕЦИФИКА ПРИ ДЕЦА С ХИПЕРАКТИВНОСТ И ДЕФИЦИТ НА ВНИМАНИЕТО“

Представен от дисертант: Стратигула Димитриус Парису

За присъждане на образователна и научна степен „доктор“

област на висше образование 1. Педагогически науки

професионално направление 1.2 Педагогика (Предучилищна педагогика) с обучение на английски език

Катедра „Предучилищна и медийна педагогика“

ФНОИ. СУ „Св. Климент Охридски“

Научен ръководител: проф. дн Розалина Пламенова Енгелс - Критигидис

Автор на становището: проф. д-р Маргарита Христова Колева

Организационни и съдържателни параметри на дисертационния труд.

Представеният за становище дисертационния труд на докторант **Стратигула Димитриус Парису** е с обем от 265 стандартни страници, включително 18 таблици, 20 диаграми, 39 страници библиография - 326 заглавия на английски език и 36 заглавия на гръцки език и 8 страници приложения. Като конструкция трудът предлага въведение, 6 глави, заключение и препоръки, библиография и приложения. В първите три глави докторантката прави теоретичен прочит, дискутиране и анализ върху понятия, авторски тези и постижения в областта на изследваната проблематика. В четвърта глава върху основата на основополагащи образователни инструменти докторантката предлага и обоснована авторска „**Образователна програма, базирана на художествено-творчески активности на децата в норма и тези със СДВХ**“. Пета и шеста глави от разработката представят организацията и съдържанието на изследователските процедури по проблема, като анализът на резултатите включва доказателствени тези, относно издигнатите хипотеза и подхипотези. **Авторефератът** следва структурата на дисертацията и запазва оригиналната номерация на таблиците и диаграмите, включени в нея

Актуалност на изследваната в дисертационния труд проблематика - научни и научно-приложни ресурси

Представеният за становище дисертационен труд е посветен на сложни и много значими за педагогическата наука и практика проблеми. От една страна е проблемът с готовността на детето за постъпване в училище, от друга са възможностите му за адаптация към училищната среда и от трета - тяхната специфика при деца с хиперактивност и дефицит на вниманието. Разпознаваме в този смисъл е сериозното предизвикателство пред докторантката Стратигула Парису, под ръководството на научния си ръководител да изследва и даде научно обосновани отговори на поредицата от въпроси, свързани със всеки от изведените аспекти. *Интересен е водещият изследователски мотив на докторантката – да разбере как се чувстват децата със СДВХ по време на процеса на адаптация и колко способни са те да разпознават емоциите си и да ги контролират в строго структурирана среда?* Мотив, заслужаващ адмирации и безспорна подкрепа! В смисъла на това е и изводът, че представеният за становище

дисертационен труд е актуален и притежава собствени научни и научно-приложни ресурси.

Пак в план на актуалност са и водещите акценти в дисертационния труд – дискусия по отношение на ползваната терминология, ролята на семейството и детската градина за социално-емоционалното развитие и адаптация към новата образователна среда на децата в норма и със СДВХ; проблемът „готовност“ за постъпване в училище и постигане на успехи от всички деца и пр. Специално внимание, от аспект на актуалност заслужават съдържателните акценти на четвърта глава - *Образователни инструменти за успешна социално - емоционална готовност и адаптация към училище на деца със СДВХ*. Те са представени от авторката на труда на сериозно научно равнище, ползван е богатият опит на автори, изследващи проблематиката, коментирани са инструменти, стратегии и техники в най-добрата полза за децата със СДВХ, както в детската градина, така и в училище. Оценявам трудностите, пред докторантката, за да очертае спецификата на коментираните процеси, с техните позитивни и негативни проекции в условията на детската градина и началното училище.

Компетентност на авторката и оценка на авторската „Образователна програма, базирана на художествено-творчески активности на децата в норма и тези със

СДВХ“

Приемам за научно обосновани и с конкретна практическа значимост предназначението и поставените цели на авторската „**Образователна програма, базирана на художествено-творчески активности на децата в норма и тези със СДВХ**“ - да подпомога и улеснява прехода на децата от 5 до 8-годишна възраст със и без СДВХ, от семейството и детската градина към училище, като подпомага „готовността“ и модифицира негативните проблеми, свързани с адаптацията им към към училищната среда. Представянето на Образователната програма и авторските разсъждения по проблема са доказателство за професионалната компетентност на докторант Стратигула Парису да открие най-подходящите ресурси т.е. художествено-творчески активности и способности на децата в норма и тези със СДВХ, за да постигне поставените в разработката цели и задачи.

По същество Образователната програма, като концепция и нейната насоченост към художествено – творческите активности на децата в норма и със СДВХ е инструмент, напълно съвместим с базови научно-педагогически постановки, относно развитието на детето във възрастта на детството. Върху този фундамент докторантката съдържателно и технологично разгръща конкретните дейности, предназначени за деца от детската градина и ученици от първи клас (включени в настоящето изследване) - преди всичко чрез художественото творчество и използване на драматични методи - актьорско майсторство, пеене, рисуване, оцветяване, игра, драматизация, рисуване, оцветяване, занаяти, музика, имитация, ролеви и други игри, готвене/печене и пр. Определено може да се каже, че извършването на всяка от тези дейности, както и в тяхната съвкупност е ресурс с много голямо влияние върху интелектуалните, социално-емоционални и поведенчески изяви на децата, и на тези със СДВХ. При тях, както правилно отбелязва авторката, подобни дейности ще съдействат за „*управлението на симптомите на дезадаптация на всички нива на проява*“, за „*модифициране на негативно поведение или чувство*“, за *справяне и модифициране на разстройството на приспособяването (вътрешно- и междуличностно) и търсене на начините за тяхното разрешаване и пр.*

Акцентите в Образователната програма визират два фокуса: първият – промяна на социалната роля на детето със СДВХ (от дете от предучилищна възраст към ученик) и вторият – „управление“ на чувствата, емоциите и поведението на децата.

Тези два фокуса са напълно оправдани на основание тезата „особено важни за дете със СДВХ са социалната информираност, контрол на импулсите, управление на стреса, постоянство, поставяне на цели и мотивация“. Високо оценявам заявената от докторантката позиция относно механизмите за управление на тези процеси – тя е научно обоснована и приложима в условията на образователната система – формална и неформална. Дълбочината с която се изгражда концептуалната визия на Образователната програма позволява на докторантката да изведе основните социално-емоционални ядра под формата на индивидуални преживявания (страх, безпокойство, демонстрация на емоции, проява и самосъзнание, дефицит на внимание и хиперактивност) с цел преодоляването им, както и да насочи вниманието си към положителните „странични ефекти“ от нейното прилагане, един от които е изграждане на екип и доверие в групата/класа. Организационно, Образователната програма е позиционирана правилно, като са изпълнени изискванията за осъществяване на конкретната формираща изследователска дейност.

Съответствие на концептуални параметри на изследването с изследователски процедури и анализ на резултатите от изследователската дейност

Информация по повод визираното съответствие се съдържа в пета и шеста глава на дисертационния труд на докторант Стратигула Парису. Констатацията е, че представените концептуални параметри на изследването - цел, задачи, хипотеза и подхипотези от една страна, а от друга – организацията на изследването, методите за диагностични процедури, критерии и показатели за анализ и пр. в тяхното съответствие, точност и конкретност са позволили на авторката да проведе коректно и обективно изследване, както и да оформи съществени за проблематиката изводи. Ефектът от осъществената авторска Образователна програма, с акцент върху художествено-творчески дейности и визираща училищната готовност и адаптацията към училище на деца от 5 до 8 години със СДВХ, в сравнение с деца без СДВХ се открива в доказателствата, в подкрепа на издигнатата хипотеза и подхипотези. Заслужават внимание използваните методи за изследователски процедури - техният подбор, прецизна организация на процеса и обективност на получените данни.

Постигнатите резултати се интерпретират от авторката на труда с особена коректност и задълбоченост, осъществява се сравнителен анализ на резултатите от етапите на процедурата на основание проследени като овладяване и развитие, на основни компетентности и категории, свързани с позиционирането на децата със СДВХ в социалната среда и оценка на готовността и адаптацията им към училищната среда. Изводите от направените анализи са показателни за качествата на авторската **Образователна програма** и нейното влияние върху развитието на децата със СДВХ.

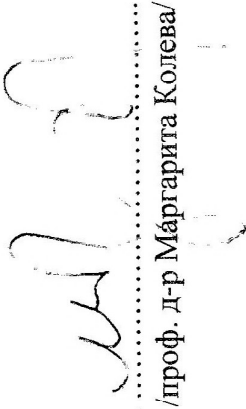
Дисертационният труд на докторант Стратигула Парису е завършено научно изследване с ясно очертани научни достойнства и значимост за педагогическата теория и практика. Може да се приеме, че в своята цялостност трудът, както и конкретно предложената „*Образователна програма, базирана на художествено-творчески активности на децата в норма и тези със СДВХ*“ са отправна точка и много ценно работно средство за успешна работа с децата със СДВХ, както по отношение на готовността, така и по отношение на адаптацията им към училищната среда. Видими са достойнствата на разработката - компетентен поглед върху теорията по проблематиката, самостоятелно проведено изследване, съобразено с изискванията за провеждане на констатирани и формиращи процедури, прецизност на анализи и изводи, добър стил на изложение. Констатацията е, че целта на дисертационния труд е постигната, поставените задачи са решени, доказани са основната хипотеза и конкретните подхипотези.

Приемам изцяло ПРИНОСИТЕ, конкретизирани от авторката на дисертационния труд, както и ценните препоръки за усъвършенстване на педагогическата теория и практика с цел успешна работата с деца със СДВХ.

Дисертационният труд е разработен в смисъла на изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Р. България и Правилника за неговото приложение, както и на Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в СУ „Св. Климент Охридски“.

По темата на дисертационния труд докторант Стратигула Парису предлага **три** публикации.

На основание безспорните качества, педагогическата значимост и приноси на разработения от докторант Стратигула Парису дисертационен труд на тема **„Емоционални и социални аспекти на училищната готовност и адаптация: специфика при деца с хиперактивност и дефицит на вниманието“**, давам своята ПОЛОЖИТЕЛНА ОЦЕНКА и с убеденост предлагам на научното жури да й присъди образователната и научна степен „Доктор“ в област на висше образование 1. Педагогически науки, Професионално направление 1.2 Педагогика (Предучилищна педагогика) с обучение на английски език.

Автор на становището:
/проф. д-р Маргарита Колева/